

Nro. 33.

A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRÁLY
KEGYELEMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből Kedden October 22-ik napján, 1811-ik
esztendőben.

Posony, October 18-dikán:

Az Ország Gyűlés ismét Kerületi üléseket tart
mostanában.

Török Birodalom.

Bukarest Oktober' 10 dikén. Itt egész máig
semmi változás nem esett a' két ellenséges ármá-
diáknak fekvéseiben. Kissebb nagyobb özsze-
tsapások minden nap' esnek Slobadse mellett.
E' hónap' 5-dikén is kemény kitsapást tettek a'
Törökök az ő itt lévő sántzaik között. Úgy
látszott, hogy a' vólt a' tzélzások ezen kitsa-
pással, hogy egy halmot, a' melly az ő bésán-
tzolt lógerjektől nem meszsze az Oroszoktól el-
foglalva tartatik, ezektől elvegyenek: de ha szin-

tén nem érhatték is el céljokat a' próbatétellel, tsakugyan néhány órákig tartó verekedés lett a' következése; mind két részről feles számú emberek veszték - el. Az Oroszok között egy Generális, két Obersterek, és több fő tisztek estek - el. Mondják, hogy maga a' Nagy Vezér is kapott gyenge sebet; egy öttse pedig megöletett. — Ide minden nap' érkeznek betegek és sebesek az ármádiától.

Az Oroszok' résziről egy hivatal szerint való tudósítás jött - ki, a' melly Generális *Turtchininofnak* egy expedízióját adja környülállásosan elő, mellyet ő Nicopolisnál tett a' Duna jobb partjára. A' dolog' summája ez: Tudtára esvén a' nevezett Orosz Generálisnak, hogy Nicopolis mellett feles liszt és egyéb élel magazinumok legyen a' Törököknek, ő oda egy éjjel elegendő számú fegyveres seregekkel által ment, az ott lévő magazinumokat semmivé tette, sok ezer mérő lisztet, és sok szénát, árpát össze égetett, 's mind ezek után 9 fogoly Törökökkel onnét sietve vissza jött. A' Törökök ezen alkalmatossággal sokat vesztettek; sokan elestek vagy megsebesedtek közöttök. A' vezér Generális bizonyossá tette Gen. *Turtschininofot*, hogy ezen vitéz tselekedetiért el fogja a' Sz. György keresztjét kapni.

Silistria mellett még nem tették - meg a' Törökök a' próbát az általjövással.

Az Orosz vezérnek mint látszik az a' plánuma, hogy mostanság ne tegyen semmi megtámadólag való próbát a' Törökök ellen, attól a' reménségtől taplantatván, hogy a' Török ármádia' hadi munkainak már most különben is

nem soká gátat fog a' hideg tenni a' Duna' bal partjain. —

A' Török Nagy Vezér önnön példája által eleveníti az egész Török ármádiát. A' napokat közönségesen a' Slobose mellett lévő szigetben szokta eltölteni, tsak éjtzakára megyen által Rustschukba. — Az aratás és szüret Moldová-
nak több részeiben kedvező vólt.

Egy Frantzia levélben ezeket olvassuk a' Nagy Vezérről: —,

„A' Nagy Vezér a' maga plánumainak meghatározásában tsendes és hideg vérű: azoknak végrehajtásokban pedig erős és megrettenthetetlen. Mostani táborozását azon kezdette, hogy a' Duna vizén Rustschukon alól és fellyül található szigeteket mind elfoglalta, és megerősítette az alatt, míg külömbkülömb kiküldözött tsapatok által az Oláh Országi vidékeken az Oroszokat nyughatatlankodtatta. Seregeinél kihirdetette, hogy a' táborozásnak vége nem leszen ezen esztendőben addig, míg Oláh Ország és Moldova vissza nem vétettetnek. Ő az eddig való Török szokás ellen az Európai Taktikát, (had folytatás' módját) jól esméri, és ellensége' plánumainak kitanulásán iparkodik szüntelen, hogy azokat semmivé tehesse. A' maga lovaságába, a' melly most igen jó lábon áll, nagyon bízik; a' Török ágyúzók pedig, még a' lovas ágyúzók is, még soha sem mentek arra a' tökéletességre, a' mellyre most. — Ő maga t. i. a' Nagy Vezér, együgyü életet él; a' Napkeleti pompának halálos ellensége. Sokszor jár egész órákig fel 's alá a' lógerben; a' maga katonáival

minden különbség nélkül beszélget és figyelmesen meghalgatja őket. “

Belgrádból azt írják, hogy valamint egész Szervia belső részein, úgy ott is olyan nagy tsendesség uralkodik, hogy még a' kalmárbótok ajtai is minden nap' bezárva vannak, minthogy még a' kereskedők is mind fegyvert fogni és a' tsatázó mezőre menni kéntelenítették; a' mellyre, mint több egyéb kedvetlen történetekre is, a' mellyek bizonyos időtől fogva Szerviában előfordultak, a' lakosok között való egyenetlenkedés szolgáltatott alkalmatosságot. A' kik eleint fegyvert fogtak vólt, azt mondták, hogy; mivel jobb emberek a' kereskedők mint ők; ha nékiek fegyvert fogni és az ellenség eleibe menni kell, menjenek vélek együtt a' kereskedők is. Most tehát ezek is elmentek.

Frantzia Birodalom.

A' Császár és Császárné ő Felségek' útazásának folytatása: —

Antverpiában Oktober első napján hintoban a' hajóépítő műhejhez vévén a' Császárné útját, ugyan oda a' Császár is megérkezett, és a' munkában lévő hajókat együtt megnézegetvén, azután egy tsajkába ültek, 's a' *Schelde* vizén lefelé a' vízálláshoz (Bassin) eveztek, a' hova éppen ekkor egy Fregát érkezőn - meg, fel - kiáltatott reá a' Császár, és kérdeztette, hogy hány órákor fog béevezni a' vízállásba. Ollyan feleletet vévén, hogy $1\frac{1}{2}$ órákor, addig más felé vették útjokat ő Felségek, 's egyebeknek megnézegetésekben foglalatoskódtak. A' határozott órára ismét vissza érkeztek a' vízálláshoz, nézvén, hogy miképpen evez abba belé az említett Fre-

gát, 's azután a' tsajkájokkal magok is béeveztek oda. Három órakor visszatértek a' városba. Estve társasági gyűlés vólt az udvarnál; *Corne-lissin* Grófné, *Lagrange* Báróné, és *Argenson* aszszonyságok bémutatattak.

Oktober' 2-dikán a' 26-dik könnyű gyalog regementnek, az ágyúzó seregnek, és a' tenger munkások' egy Batalionjának mustrájokat tartotta a' Császár; azután a' Flandria' tsútsán folyó munkáknak megszemplélésekkel töltötte idejét. — Oktober' 4-dikén külömbkülömb tanátsoknak tartásával foglalatoskodott ő Felsége.

Oktober' 4-dikén élféli két órakor útnak indúlt ő Felsége a' *Villemstadti* erősségnek és *Gorée* szigetének megnézegetésekre. A' Császárné ő Felsége hasonlóképpen tovább indúlt az' nap' délelőtti 10 órakor, útját Bréda felé vévén, 's azon éjjel ott hálni szándékozván.

Utrecht Oktober' 7-dikén. Császár ő Felsége e' hónap' 4-dikén egy tsajkában két más hajótskáktól kísértetvén *Helvaetsluisbe* érkezett. A' hajóépítő műhelyt, a' hajókat, az erősségeket, megnézegette. Előtte 48 leány és fiú gyermekek virágokat hinteztek - el. Innét nem soká tovább indulván, a' következett éjjel a' tsajkában hált, 's 5-dikben reggeli hét órakor *Dordrechtbe* érkezett. A' parton Nemzeti testőrzők fogadták. Dél tájban tovább folytatta útját, ugyan tsak tsajkán *Gorcum* felé. Ide való bemenetelét lóháton tartotta két órakor. Előbb egyenesen a' sántzra lovagolt - fel; innét minden kísérőivel a' kastély felé vágatott. Császárné ő Felsége estvéli 7 órakor érkezett - meg. Innét 6-dikban délelőtt tizedfél órakor együtt indúltak - meg ő Felsegek

hintóban *Utrecht* felé, *Leerdámig* nemzeti test-
őrzőktől kísérvén. *Utrecht*be való bemenetel-
jeket délutáni 3 és 4 óra között tartották.

Az *Antverpiái* eddig volt Polgármesterre néz-
ve olyan végzést tett a' Császár Sept. 28-di-
kán, hogy ötöt a' *Frantzia* birodalom' Nagy ítélő
bírája állitassa ítélőszék eleibe, 's a' birodalom
törvényei szerént mondasson ítéletet réá, mivel-
hogy egy három Státustanátsosokból álló Com-
missiónak vizsgálódása után kijött, hogy az *Ant-*
verpiái vámkassáknál valami tíz esztendőknék
lefolytok alatt, az ő egyetértésével és részvéte-
lével, 1,867,000 Frankokból álló tsalás esett. —
Az új Polgármesternek neve, a' kit a' Császár
mostani útjában nevezett-ki, *Cornelissen*.

Nagy Britannia.

Londonban két hires viaskodók (*Boxerek*)
nevezetes bajvíváshoz készítetik magokat mos-
tanság. Az egyiknek *Crib* a' másiknak *Molineux*
a' neve, a' fejér, e' pedig fekete vagy szeretsen
ember. Nagy fogadásokat tettek reájok, hogy
melyik fog győzedelmeskeni. Közönségesen
*Crib*hez van nagyobb bizodalom. Egyért kettő-
ben fogadnak, a' kik úgy vélekednek, hogy ő
leszen a' győzedelmes. Egy emberbontzó tudós
pedig megmutatta, hogy a' Szeretseneknek vas-
tagabbak a' tsontjaik, mint a' fejér embereknek,
melyhezképpent úgy lehet vélekedni, hogy a'
Molineux' öklei vas buzgányhoz hasonló ütéseket
fognak az ő viaskodó társának horpaszán ejteni.
— (Ezek a' *Boxerek* *Londonban* az ingeiket le-
vetvén, 's karjaikat, és egyéb felső mezítelen
tagjaikat olajjal megsíkítván, úgy tusakodnak,
verik, és döfölik ökleikkel egymást, mind aduig,

míg valamelyik nyilván való vallást nem teszen a' nézők előtt, hogy meggyőzetettnek esméri lenni magát. Ha a' szemit kiüti is egyik a' másiknak, vagy ha egyik a' földre leveri is a' másikat, a' mind semmi, minthogy ha ez meg nem esméri hogy meggyőzetett, felálván ismét hozzá foghat, sőt kételen ismét hozzá fogni a' viaskodáshoz).

A' Nagy Britanniai Parlamentom Alsó-Házának egy nevezetes beszédű tagjáról *Whitbreath* nevű Serfőzőről az újságokban, 's ezek között a' M. Kurirban is sokszor emlékezet tétetik. Minémű értékű ember legyen ez, hozzá lehet vetni az ő Serfőző házának leírásából, melyből ezeket teszszük ide summásan egy hiteles levélből: —

Valósággal tsaknem hitel felett való dolog, (úgymond) az, hogy minémű gráditsra lépett Angliában az *industria*, úgy hogy a' Frantzia, Német, és más országokban a' leg nagyobb próbatételek tsak mint apróságok, úgy tünnek szembe az Angliában már tökéletességre vitétt próbatételekhez képpest. Ilyen p. o. a' többek között Londonban a' *Whitbreath* Úr serfőző háza, melyben főzik nevezetesen a' leg jobb Porter-sert is. — Esztendő alatt legalább is 200,000 *Oxthoft* (Londoni hordó) ser kerül ki belőlle. Minthogy pedig egy *Oxthoft*ban 240 közönséges palatzk találtatik; tehát főznek ezen serházban esztendő alatt 48 millió palatzk sert. Ha tsak 3 garasra teszszük is palatzkját, pedig el megy 4 garasával is, tehát tsak ez az egy serház elád esztendő alatt 6 millió tallér árút. — Ezen épület a' serfőzéshez tartozó készületekkel egyetemben többbe került 3 millió talléroknál. — A' mi a' benne

találtató edényeket, mesterséget és alkotmányt illeti, ezek az ő méltóságos voltokra, és derékségekre nézve a' magok nemekben minden e'félét fellyúl haladnak. Vannak benne 3600 oxhoftos kő kádak, vagy inkább úgy nevezett ciszternák, és 3500 oxhoftos fa edények. Magasságok ezen fa edényeknek 27, szélességek pedig átallyában 22 lábnyi; két emeletűek, és hosszú lajtorjákon mennek - fel reájok. A' felsőbb részeiken a' vas abrantsok között tsak 5 tzol üresség találtatik, az alsó részeken pedig egymást éri a' vas abrants. Talám ebben a' serházban találatnak a' világon a' leg nagyobb réz üstök; itt három van olyan, mellyek közzül mindenikbe 500 oxthoft megy. — Minden munka, a' mit más e'féle házakban emberek és lovak visznek véghez, az itt, nagyobb részint tsak egy gőz alkotmány által tétetik. E' hajtja a' vizet a' főző üstbe, 's a' főző üstökből hasonlóképpen a' hűtő edényekbe, mellyek fen az épület felett vagynak készúlve, és ezekből végezetre a' hordókba. A' hűtő edények, hogy a' ser benne hamarébb meghűljön igen kitsi mélységűek, de öt Anglus holdnál nagyobb kiterjedésűek. E' darálja a' szaladot, e' keveri össze, 's ez emeli ki a' pintzéből a' tele hordókat. Az egész alkotmány nem teszen nagyobb zörgést vagy lármát mint egy fonó kerék. Felvetették, hogy ha azt a' munkát, mellyet ez az alkotmány teszen, pedig a' melynek mozgásban való tartására tsak egy gyermek kívántatik, lovakkal kellene tenni, legalább hetven lovak kívántatnának reá. Bámúlást érdemel, hogy többet elő ne hordjunk, még az a' tsjga alkotmány is, melly által a' meg

darált szaladot alólról a' főző szobákba feltekerik ,
's több e'félék. —

Londonban még négy ilyen nevezetes serfő-
ző házak találhatók. Hozzá lehet ezeknek ne-
vezetességehez vetni csak abból is, hogy az egyi-
ket néhány esztendőknél előtte a' tulajdonosa
közönséges kótvavetyén a' többet ígérőnek elad-
ván 825,500 tallért, vagy pedig 1,249,250 forin-
tot kapott érte. — A' leg híresebb és leg ked-
vesebb ser Londonban, a' *Porter*, onnét kapta a'
nevet, hogy eleinten mikor készíteni kezdték,
leg inkább a' Porterek, terehordók (*Lastraeger*)
itták. Azoltától fogva *Porter* sernek neveztetik.

Még egy más betses írónk ilyen rajzolattal
terjeszti szemeink eléibe az Anglusok *indus-triá-
jának* nagyságát: —

Ez a' hadakozás, a' mely azok között, mel-
lyeket Anglia valaha folytatott, leg tartósabb
és fontosabb, őtet meg nem gátolja abban,
hogy a' maga belső tökéletesebbülésén megszűnés
nélkül dolgozzék. Azon próbatételei között,
mellyek arra czéloznak, hogy az ő belső keres-
kedése ezen szigetbirodalom' leg végsőbb szegle-
tére is kiterjedjen, egy sem találhatik csakugyan
a' Kaledoniai tsatornánál nevezetesebb, a' mel-
lyet most építenek bámúlásra méltó tökéletes-
séggel, és a' mellyről még eddig a' száraz Euró-
pában vagy semmit sem, vagy csak igen keveset
lehetett tudni.

Ha a' Skótziai földrajzolatot megtekintjük,
látunk rajta az északi szélességnek 56 és 58 grá-
dusai között egy tsupa szigetektől áló lántzot, a'
melly az országot az ő szélessége szerint egész-
szen keresztül vágja. Kezdődik az *Atlanticum*

tengernek *Linnei-Loch* nevű öblénél, a' hól a' *Villiam* nevű erősség van, és nyúlik a' Német tengernek *Moray-Firth* nevű öbléig, a' melly mellett Skótzsiának fő városa *Ivernesz* fekszik. Három nevezetes tók teszik ezen lántzot, melyeknek neveik *Loch-Lochy*, *Loch-Vich*, és *Loch-Nesz*. Kettő ezek között már különben is össze van egy kis folyóvíz által foglaltatva. Most azon dolgoznak, hogy mind ezeket egymással, és a' két szélsőbb között egyiket az *Atlanticum* tengerrel, a' másikat a' Német tengerrel, a' leg tökéletesebb kanálisok által össze kössék. Azok a' hajók, mellyek a' *Balticum* tenger' vidékeiről és a' száraz föld' északi partjai mellől *Irlandia* felé vagy pedig *Nagy Britanniának* napnyúgoti partjai felé akartak ennekelőtte evezni, a' *Portland-Firthi* rettenetes úton, az az, az *Orkades* szigeteket Skótzsiának északi partjaitól elválasztó keskeny tengeren-kellett oda evezni, a' melly tenger eleitől fogva a' hajós legények temetőjének neveztetett. —

A' készülendő kanálisok' mélysége 23 lábnyom leszen, melyhezképpent nem tsak minden kereskedő, hanem 32 ágyús *Fregátok* 's egyéb hadi hajók is végigevezhetnek rajtok, a' melyeknek 20, 21 lábnyom mélységű víz kívántatik. A' tenger' két partjainál, t. i. a' *Villiam*' erősségénél olyan vízállások (*Bassin*) építtetnek, a' melyekben három hajós seregek megférnek egyszersmind. Az ilyen vízállásokat leg nagyobb gondal készült kőpartokkal szokták körül venni. Az *Ivernesz* városánál épült vízállás a' világon találató leg pompásabbak közzé tartozik valamint a' válogatott kövekre és a' ritka mun-

kának erős vóltára nézve, úgy szintén széles kiterjedésére nézve is. Ezen vízállás, mellybe a tsatorna belé szakad, egy másik rövid tsatorna által közösül a' tengerrel. — Nem lehet leírni, melly igen erőssen várják az Iverneszi lakosok ezen egész kanálisnak elkészülését, mint a' melyben ők előre örvendezve szemlélik a' magok kereskedéseknek és boldogságoknak új életre való kapását! Hát a' *Loch - Ness*' környékén lévő mezei házakban lakó gazdag famíliák mely gyönyörűségeket nem ígérnek magoknak abból, hogy ezen tónak partjai között nem soká a' magok ablakaikból szemlélhetik a' világ' tengeréről felfújt vitorlákkal haza érkező nagy hajókat.

A' munkához ez előtt 5 vagy 6 esztendővel fogtak hozzá: három vagy 4 esztendő alatt fog tökéletességre menni. *Lessep* nevű derék Inzsinör az építő mestere. Minden nap ezer emberek dolgoznak rajta. *Sándor* Császár négy alkalmas személyeket küldött Ivernesz városába, azért, hogy ezen óriási munkának minéműségét tanulják, 's annak folyamatjára kezdetétől fogva végig figyelmezzenek.

* * *

Végezetre tsakugyan ellene mondának a' Londoni levelek annak az ő igen fontos újságjoknak, hogy a' Présidens nevű Amériikai Fre-gát elfogattatott volna: —

„A' *Melampus*, (így szól az egyik Londoni író) *Halifaxból* *Quebek* felé evezett - el Augustus-24-dikén: tehát egészszen fundamentom nélkül való dolog az, hogy ugyantsak Augustus' 24-dikén a' Présidenssel megverekedhetett volna.

Néhány Anglus Dragonyos tisztek, a' kik

a' Jó-reménség hegyén vannak őrizeten, kinyerték, hogy párdutz és hiúz vadászatot tarthassanak a' környéken. Már több mint 1000 Anglus mértföldet bójártak vólt vadászva a' Jó-reménség fokán fellyúl észak felé.

Valami esmeretlen aszszony jeles módot gondólt magának a' Londoni mosó aszszonyoknak megtréfálásokra. Többire mindenikhez elmenvén, magát a' Királyné fejer ruhái gondviselőjének adta - ki, 's a' szegény aszszonyok közűl mindeniket megfogadta mosónénak a' Királynéhoz, időt parantsolván nékiek az udvarba való megjelenésre. Ők a' parantsolathoz tartván magokat megjelentek pontossággal az udvarnál, de az ajtóknál álló katonák, és egyéb vígyázók nem botsátották - bé őket. Tehát azt tselekedték, hogy, a' mint az esmeretlen aszszonytól megtanítottak vólt, a' kapu előtt várakoztak sereggel. Erőszakkal kellett őket onnét elkergetni; hanem az alatt ismét mások érkeztek. Egész hétfőtűl fogva péntekig így folyt a' mosónék' sokasodása a' Királyné palotája körül. A' Politzia nyomozásába indúlt a' tsalárd aszszonynak, de még reá nem talált. A' szegény mosónékat külömbkülömb módon megkárosította; egytől a' kalapját, mástól a' nyak keszkenőit, mástól ismét valami egyéb ruháját tsalván - el.

Elegyes Dolgok.

A' Magyar országai és Erdélyi T. T. Piárista Atyáktól Deák nyelven kiadatott laistrom szerént, a' melly minden esztendőnként kiszokott jönni, állott a' folyó 1811 dik esztendőben a' Magyar országai és Erdélyi — „*Familia Clericorum Regularium Scholarum Piarum*, — 25 Collegiumok-

ból (domus), 2 Residentiákból, 285 Papokból, 79 Clericusokból, 36 Novitiusokból, 23 Fraterokból, mindegyütt 374 személyekből. Megnevezettek közöttök 1 Theologiae Doctor. Vannak közöttök valami 14-gyen, a' kik, mint igen derék könyvírók magokat esmeretesekké tették. Három Theologiai, és három Philosophiai Institutumokban vannak a' tanítói székek vélek megrakattatva, hasonlóképpen mind azokban a' Gymnasiumokban, a' hól Collegiumjók vagy Residentiajok van, 's néhány Normalis oskolákban is. — A' múlt 1810-dik esztendőben 6 Papok haltak meg közzülök; kik között T. *Aranyosi János* ő atyasága, a' ki tsak 29 esztendőt élt, méltán úgy említetik, mint a' ki ezen T. T. Rendnek tsirázó dísze volt. — A' September' 23-dikától fogva való valóságos Provintiális, T. *Bolla Márton* ő atyasága, egy nagy érdemű tisztos öreg, az általa kiadatott Világ Közönséges Históriájáról esmeretes.

Pántsova Oktober' 10-dikén. — A' Bánátusi és Tóth országi Kommandírozó Generálisok annak megpróbálására, hogy valyon ezen Klimának földje alkalmas volna-e a' pamutnak vagy gyapotnak megtermésire, Natoliai és Maczedoniai pamutmagot osztottak vala ki a' múlt tavaszon némely határhelységeken és szabad városokban a' megművelés végett. A' múlt Septem-berben már szép megért pamutot lehetett munkájok után szemlélni. A' Semlini Magistrátus egy negyedrészt hold földet rendelt vala hasonló próbatételre; itt is szépen felnőtt és megért a' gyapot. Hanem a' próbatételnek szerentsés foganatja mellett meg lehet jegyezni, hogy ez a'

próbara szánt esztendő is olyan vólt, hogy sok nyarak között fordul egy ilyen elő, a' melly a' szünetlen tartó szárazságra nézve oly kedvező vólna a' gyapot termesztésre, mint e' vólt.

Klagenfurtban igen szomorú példaadással való tanuságot adott a' napokban egy lakos az e-ránt, hogy melly vigyázóknak kell lenni azoknak, a' kik megbomlott elméjű személyek mellett forognak. A' nevezett ember már 9 esztendőtől fogva tartott magánál gondviselés alatt egy ilyen bomlott elméjű férjfi szemé yt, a' ki sokszor keményen fenyegetődött az ő gazdája ellen, de ez ahoz ennyi esztendők alatt hozzá szokván, fel sem vette az ő fenyegetődzéseit. A' folyó Oktob. 9-dikén reggeli 5 és 6 óra között, mikor a' gazda, gazdaaszszony, és gyermekeik még aludtak, felkél a' bolond, a' kezibe vesz a' szobában találván egy tsontvágót, azzal tsendesen a' gazdája ágyához lopódik, és mérgesen főbe tsapja. Az aszszony felébredvén férje segítségére szalad, de a' bolond az alatt még egy olyan tsapast ejtett a' gazdája fején, hogy az agya' veleje a' falra és földre szökött; melly után az aszszonynak fordulván azon is 9 sebet ejtett, 's a' koponyáját is bétörte. Azután vette a' kert kültsát; a' szoba ajtaját feltörte, hogy utánna ne mehessenek, azt kívülről egy rúddal ismét b'akasztotta, 's a' kerten által elszaladott. De em soká megtalálták hazája mellett, 's bátorságos helyre zárták.

Kolonia városában a' következő módon égett-fel. Sept. 28 dikán egy matska egy házat. Valami történetből a' hátára egy darab eleven szén esvén, hogy azt magaról lerázhassa, fut-

kosni kezdett minden felé. Felszaladott a' házhéjára is, a' hol valami portzellán edények szöszközzé lévén takartatva, a' nekivadúlt állat a' szöszbe belé feküdt, 's hogy a' hátáról a' tüzet ledörögölhesse, abban hempelyegni kezdett, mind addig, míg elébb a' szösz 's azután a' ház' fedele is lángot vetett.

A' Frantzia birodalomban az Eltörlő (*Cassations*) ítélőszék előtt, egy nem annyira fontos, mint jeles kérdés fordult elő a' boszorkányságerant. T. i: Büntetést érdemlő megbántásnak kell-e tartani azt, ha valaki boszorkánysággal vádol valakit szóval? — A' *Jonne* Departamentomban *Joux* nevű helységben történt, hogy egy ember más négy ugyan azon helybéli lakos emberekről boszorkányságot hírlelt el, azt beszélvén felőlök, hogy ő látta, *midőn Jan. 5 dikén Szombat napon egy tűz és egy boros palatzkokkal egészszen bérakott asztal körül tántzoltak; hogy az ördög, mint Elölülő a' tántz alatt egy meg-aranyozott karos széken ült, 's több e'félék.* — Megtudván ezt ezen emberek, törvény' eleibe tztitálták őtet, azt mondván, hogy ez az ember a' maga beszédje által az ő berrületeket megsértette, 's még az ő keresményeknek is ártott vele; azolta az ő gyermekeik nem tsak az oskolába, de tsak az úttzára sem mérészelnek ki-menni, minthogy a' többektői üldöztetnek. — Az *Ile-sur-le-Serein* béli Politziai ítélőszék nem vette fel ezen vádat, azt mondván, hogy ez a' dolog nem lehet processus' tárgya, minel hogy az, hogy valaki boszorkánysággal vádoltatik, a' közönség előtt tsak megvetést és nevettséget gerjeszt. — Az Eltörlő ítélőszék' eleibe kerülvén végezetre a'

nevezett Politziának ezen ítélete, az ezt a' Közön-
séges Prokurátor *Merlin* vélekedése szerént egész-
szen megváltoztatta, így okoskodván: Igen igaz-
ságos volna a' nevezett Politziai ítélőszék' ítélete,
ha az okosság a' köznépnek tulajdona volna: de
nem így van a' dolog. Megszámlálhatatlan tör-
ténetek bizonyítják, hogy a' nép hajlandó a'
boszorkányságnak hívására. Ehez képest az, a'
ki valakit boszorkánynak lenni hírrel, árt neki
a' közönség' vélekedésére nézve; kárt teszen
neki; e' pedig büntetést érdemlő megbántás. A'
semmi kifogás, hogy a' boszorkányság tsak kép-
zelt bűn, mihelyest az azzal való vádoltatás a'
vádoltatott személynek kárára szolgál, és a' tár-
sasági életben rendetlenséget okoz. — E' sze-
rént hát megperelhetik az említett négy emberek
az ötödiket, azért, hogy azt beszélte róllok,
hogy látta hogy a' boros palatzkokkal tele asz-
tal körül tántzoltak, és az ördög előlült az ara-
nyos széken.

A' *Nápolyi Monitor* megmutatja a' Királyi
leveles házban találtató írásokból, hogy Alsó és
Felső Kalabriában még az 1645-dik esztendő-
ben egygy darab földön termett annyi tzúkor-
plánta, a' mennyiből 20 mázsa tisztátalan tzuk-
rot főztek, mellynek mázsáját 30 ezüst Dukato-
non (talléron) adták-el. A' Kalabriai lakosok tsak
azért hagyták félbe annak termesztését, hogy
éppen az említett esztendő tájban igen elhatal-
mazván annak termesztése napkeleti 's kivált
napnyúgoti Indiákon, az árra minden esztendőn-
ként alább szállott, és végre úgy meg oltsódott,
hogy nem fordúlt semmi nyereség a' munkájo-
kon.